

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 202/2019-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. novembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša a Mojmíra Mamojku (sudca spravodajca) v konaní o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátskou kanceláriou GOGA a spol., s. r. o., Kupeckého 4, Košice, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Tomáš Goga, MBA, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 15/2015, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 15/2015 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 15/2015 p r i k a z u j e k o n ať bez zbytočných p r i eť a h o v.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré j e Okresný súd Košice I p o v i n n ý v y p l a t iť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice I j e p o v i n n ý [REDAKOVANÉ] nahradit' trovy konania v sume 390,50 € (slovom tristodevãťdesiat eur a päťdesiat centov) na účet Advokátskej kancelárie GOGA a spol., s. r. o., Kupeckého 4, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. I. ÚS 202/2019 z 21. mája 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných p r i eť a h o v podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 15/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľ v ústavnej s'ťažnosti okrem iného uviedol:

«... ako navrhovateľ podal dňa 28.1.2015 proti odporkyni [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (v texte aj „matka“)

návrh na úpravu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu [REDACTED], [REDACTED], trvale bytom Obrancov [REDACTED].

Vo veci rozhodol Okresný súd Košice I (ďalej v texte aj „OS KE I“) uznesením č.k. 21P/15/2015-60 zo dňa 10.3.2015, ktorým bola maloletá zverená do osobnej starostlivosti matky a zároveň bol upravený aj styk s otcom tak, že otec je oprávnený sa s dcérou stretávať každý párny týždeň od piatku 17,00 hod. do nedele 17,00 hod a v nepárnom týždni v utorok a vo štvrtok od 15,30 hod do 17,30 hod. Proti tomuto rozhodnutiu podal otec odvolanie.

O odvolaní rozhodol Krajský súd v Košiciach uznesením č.k.7CoP/126/2015-91 zo dňa 13.5.2015, ktorý potvrdil uznesenie 21 P/15/2015-60 zo dňa 10.3.2015.

Súd vo veci uznesením OS KE I, č.k. 21 P/15/2015-96 zo dňa 23.6.2015 nariadil znalecké dokazovanie znalkyňou [REDACTED]. Znalecký posudok bol Okresnému súdu Košice I doručený 23.10.2015. Proti záverom znaleckého posudku podal sťažovateľ námietky podaním zo dňa 20.1.2016.»

3. Sťažovateľ ďalej v ústavnej sťažnosti uviedol:

„OS KE I vo veci nariadil pojednávanie na deň 26.4.2016, kde vo veci rozhodol rozsudkom 21P/15/2015-263 tak, že vo výroku I. zveril maloletú do osobnej starostlivosti otca, vo výroku II. určil matke výživné 30 Eur, vo výroku III. upravil styk matky s maloletou, vo výroku IV. určil povinnosť odovzdať dieťa, vo výroku V. uložil účastníkom povinnosť podrobiť sa sociálnemu a odbornému poradenstvu a vo výroku VI. žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Tento rozsudok napadla matka maloletej odvolaním o ktorom rozhodol Krajský súd v Košiciach uznesením č.k.7CoP/181/2016-323 zo dňa 16.1.2017, ktorým zrušil rozsudok a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Sťažovateľ podal vo veci podaním zo dňa 20.2.2017 návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, o ktorom rozhodol Okresný súd Košice I uznesením 21 P/15/2015-371 zo dňa 6.3.2017, tak že návrh otca zamietol.

Vo veci sa niekoľko krát vyjadril aj Úrad práce sociálnych vecí a rodiny.

OS KE I uznesením 21 P/15/2015-402 zo dňa 13.6.2017 rozhodol, že nariadil doplnenie znaleckého dokazovania znalkyňou [REDACTED].

Sťažovateľ podaním zo dňa 14.8.2017 podal návrh na nariadenie neodkladného opatrenia na úpravu styku s dieťaťom, o ktorom rozhodol OS KE I uznesením 21P/15/2015-421 zo dňa 16.8.2017, ktorým zmenil neodkladné opatrenie OS KE I 21P/15/2015-60 zo dňa 10.3.2015 v časti úpravy styku otca s maloletou tak, že otec je oprávnený sa stretávať s maloletou každý:

I. párnny týždeň od piatku od 17:00 hod do pondelka do 8:00 hod, každý nepárny týždeň od utorka od 15:00 hod do štvrtka do 8:00 hod.

II. cez letné prázdniny od 1.7. do 15.7. v mesiaci júl a v mesiaci august od 16.8. do 31.8.2018 a to v čase od 09.00 hod. prvého dňa styku do 18.00 hod posledný deň styku

III. cez vianočné sviatky v párnom roku od 22.12. od 15.00 hod do 24.12 do 13.00 hod a v nepárnom roku od 26.12. od 09.00 hod do 1.1. do 18.00 hod nasledujúceho roku

IV. cez veľkonočné sviatky v párnom roku od piatku od 9.00 hod do nedele do 18.00 hod a v nepárnom roku od štvrtku od 9:00 hod do piatku do 18.00 hod.

Proti tomuto neodkladnému opatreniu podala matka odvolanie.

██████████ ako ustanovená znalkyňa predložila doplnok k znaleckému posudku dňa 5.9.2017.

Vo veci predložila matka súkromný znalecký posudok ██████████, znalkyne z odboru psychológia, ktorý bol vypracovaný bez prítomnosti otca, na základe objednávky matky. “

4. Napokon sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukázal na to, že:

„O odvolaní matky proti uzneseniu OS KE I, č.k. 21P/15/2015-421 zo dňa 16.8.2017 rozhodol Krajský súd v Košiciach uznesením 8CoP/65/2018-595 zo dňa 19.3.2018, ktorým potvrdil uznesenie vo výrokoch o úprave styku otca s maloletou Stellou cez letné prázdniny, vianočné sviatky a veľkonočné sviatky. Teda vo výroku II. III a IV. Zároveň zmenil uznesenie v prevyšujúcej časti tak, že návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol.

Vo veci sa konalo ďalšie pojednávanie dňa 26.6.2018, ktoré neprinieslo žiadne meritórne rozhodnutie vo veci, pričom pojednávanie bolo odročené na neurčito. Sťažovateľ poukazuje, že už len samotné odročenie pojednávania na neurčito je konanie súdu, ktoré je v rozpore s ustanoveniami zákona 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku, nakoľko ten

takéto odročenie pojednávania neumožňuje. To samo o sebe predstavuje porušenie práv sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľ sa vo veci obrátil listom zo dňa 6.8.2018 na Kanceláriu verejného ochrancu práv so žiadosťou o pomoc vo veci, rovnako tak aj na Kanceláriu prezidenta SR listom zo dňa 23.7.2018, a takisto na Ministerstvo spravodlivosti listom zo dňa 23.7.2018 a listom zo dňa 23.7.2018 aj na Úrad komisára pre deti. Sťažovateľ v súvislosti s týmito žiadosťami neobdržal žiadne stanovisko, ktoré by mu zabezpečilo ochranu jeho ústavných práv.

Sťažovateľ sa so sťažnosťou na prietahy v súdnom konaní, ktorú adresoval Predsedovi Okresného súdu Košice I obrátil listom doručeným súdu dňa 18.7.2018. O tejto sťažnosti rozhodol predseda súdu OS KE I oznámením o výsledku prešetrenia tak, že sťažnosť uznal ako čiastočne dôvodnú. Predseda OS KE I síce konštatuje nesústredenosť neefektívnosť súdu čo sa prejavilo ako zbytočný prietah, ale neuvádza žiadne konkrétne opatrenia ktoré prijal, aby k prietahom nedochádzalo, pričom konajúci sudca je do dnešného dňa nečinný.

OS KE I uznesením sp.zn.21P/15/2015 zo dňa 3.7.2018 nariadil ďalšie znalecké dokazovanie, kde ustanovil súdnu znalkyňu z odboru psychológie [REDACTED] [REDACTED]“

5. Keďže do podania ústavnej sťažnosti ústavnému súdu nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené, sťažovateľ žiada, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd postupom Okresného súdu Košice I vedenom pod sp. zn. 21P/15/2015 porušené bolo.

Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 21P/15/2015 prikazuje konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sťažovateľovi [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 20.000 Eur, ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd Košice I je povinný zaplatiť sťažovateľovi [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] náhradu trov konania spočívajúcich v trovách právneho zastúpenia na účet jeho právneho zástupcu advokátskej kancelárii GOGA a spol., s.r.o., so sídlom Kupeckého 4, 040 01 Košice, IČO: 36 863 94 vo výške 579,99 Eur vedený v UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., pobočka zahraničnej banky, IBAN: SK 8911110000001065146005 do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Vyjadrenia okresného súdu a replika sťažovateľa

6. Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu z 3. júna 2019 vyjadril k ústavnej sťažnosti prípisom sp. zn. 1 SprV 501/2019 z 11. septembra 2019, ktorý bol ústavnému súdu doručený 17. septembra 2019, v ktorom uviedol:

„Konanie vo veci úpravy práv a povinností rodičov k maloletej [REDAKOVANÉ] sa začalo podaním návrhu na súd dňa 28.1.2015. Vec bola pridelená na prejednanie a rozhodnutie sudkyňi [REDAKOVANÉ]. Po zabezpečení prípravy pojednávania súd nariadil prvé pojednávanie na 4.3.2015. Pojednávanie súd odročil na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.

Uznesením sp. zn. 21 P/15/2015-60 z 10.3.2015 súd nariadil predbežné opatrenie. Proti uzneseniu podal otec maloletej 31.3.2015 odvolanie. Spis bol predložený Krajskému súdu v Košiciach 11.5.2015.

Uznesením sp. zn. 7CoP/126/2015-91 z 13.5.2015 krajský súd potvrdil uznesenie v napadnutom výroku o predbežnej úprave styku. Spis bol vrátený Okresnému súdu Košice I 19.5.2015.

Uznesením sp. zn. 21P/15/2015-96 z 23.6.2015 súd nariadil znalecké dokazovanie znalkyňou z odboru psychológia odvetvia klinická psychológia detí a vypracovaním znaleckého posudku poveril znalkyňu [REDAKOVANÉ]. Znalkyňa doručila znalecký posudok do spisu (po predchádzajúcej urgencii) 19.10.2015.

Uznesením sp. zn. 21 P/15/2015-126 z 30.10.2015 súd priznal znalkyni odmenu za vypracovaný znalecký posudok. Nariadil termín pojednávania na 27.1.2016, na ktorom vec prejednal a odročil na 8.3.2016 za účelom preštudovania dôkazov, ktoré boli

na pojednávani predložené a taktiež za účelom uzavretia možnej dohody medzi rodičmi maloletej.

Na pojednávani 8.3.2016 súd vec prejednal a odročil na 26.4.2016 za účelom doplnenia dokazovania. Na pojednávani 26.4.2016 súd vyhlásil rozsudok. Proti rozsudku podala dňa 20.6.2016 odvolanie matka.

Dňa 10.8.2016 podal otec návrh na nariadenie neodkladného opatrenia vo veci osobnej starostlivosti o maloletú.

Spis bol predložený Krajskému súdu v Košiciach 17.8.2016.

Uznesením sp. zn. 7CoP/181/2016-305 z 22.8.2016 krajský súd návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol.

Uznesením sp. zn. 7CoP/181/2016-323 z 16.1.2017 krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu a vec vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Spis bol doručený Okresnému súdu Košice I 25.1.2017.

Dňa 28.2.2017 podal otec návrh na nariadenie neodkladného opatrenia vo veci osobnej starostlivosti o maloletú.

Uznesením sp. zn. 21P/15/2015-371 z 6.3.2017 súd návrh otca na zrušenie predbežného opatrenia z 10.3.2013 zamietol a návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia doručený súdu 28.2.2017 taktiež zamietol.

Súd nariadil termín pojednávania na 11.4.2017, ktorý preročil na 23.5.2017 z dôvodu ospravedlnenia a žiadosti právnej zástupkyne matky. Pojednávanie 23.5.2017 následne preročil na 7.6.2017 z dôvodov na strane súdu.

Na pojednávani 7.6.2017 súd vec prejednal a odročil na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.

Uznesením sp.zn. 21 P/15/2015-402 z 19.8.2016 súd nariadil doplnenie znaleckého dokazovania znalkyňou z odboru psychológia, odvetvia klinická psychológia detí a vypracovaním poveril [REDACTED].

Dňa 15.8.2017 podal otec maloletej ďalší návrh na nariadenie neodkladného opatrenia vo veci osobnej starostlivosti o maloletú.

Uznesením sp. zn. 21 P/15/2015-421 z 16.8.2017 súd zmenil neodkladné opatrenie zo dňa 10.3.2015 a upravil styk otca s maloletou [REDACTED]. Proti uzneseniu podala odvolanie matka 23.8.2017.

Doplnok k znaleckému posudku znalkyňa doručila súdu 5.9.2017. Uznesením sp. zn. 21 P/15/2015-463 z 26.9.2017 jej súd priznal odmenu za podaný znalecký posudok.

Dňa 21.12.2017 podala matka v zastúpení advokátky [REDAKOVANÉ] súkromný znalecký posudok vypracovaný [REDAKOVANÉ], znalkyňou v odbore psychológia, odvetví klinická psychológia detí a klinická psychológia dospelých č. 106/2017 zo dňa 4.11.2016.

Súd nariadil pojednávanie na 13.2.2018, ktoré následne odročil na neurčito z dôvodu práceneschopnosti sudkyne.

Dňa 24.1.2018 podala matka námietku zaujatosti sudkyne [REDAKOVANÉ]

Spis bol predložený Krajskému súdu v Košiciach 6.3.2018.

Uznesením sp. zn. 8CoP/65/2018-595 z 19.3.2018 krajský súd sčasti uznesenie okresného súdu potvrdil a v prevyšujúcej časti návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol.

Uznesením sp. zn. 3NcC/6/2018-601 z 19.3.2018 krajský súd rozhodol, že [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci sp. zn. 21 P/l 5/2015.

Spis bol doručený Okresnému súdu Košice I 22.3.2018. Pojednávanie súd nariadil na 26.6.2018. Na pojednávaní vec prejednal a odročil na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania, čo podporil aj prítomný prokurátor, ktorý medzičasom vstúpil do konania.

Uznesením sp. zn. 21 P/l 5/2015-648 z 3.7.2018 súd nariadil znalecké dokazovanie znalkyňou z odboru psychológia, odvetvia klinická psychológia detí a vypracovaním znaleckého posudku poveril znalkyňu [REDAKOVANÉ]

Znalkyňa doručila súdu znalecký posudok 23.5.2019. Uznesením sp. zn. 21/15/2015-746 z 1.7.2019 jej súd priznal odmenu za vypracovaný znalecký posudok.

Ďalší termín pojednávania súd nariadil na 28.8.2019, ktorý následne preročil na 11.9.2019 z dôvodu ospravedlnenia kolíznej opatrovníčky. Termín 11.9.2019 bol následne preročený na 23.9.2019 z dôvodu ospravedlnenia právnej zástupkyne matky.

Na základe vyššie uvedeného som dospel k záveru, že doba trvania sporu viac ako 4 roky je v prípade konania vo veci maloletého dieťaťa neprimeraná.

Aj keď súd vo veci koná priebežne a žiadne dlhšie obdobia absolútnej nečinnosti zistené neboli, jeho postup sa javí ako neefektívny a nesústredený (zrušený rozsudok sp. zn.

21P/15/2015-263 z 26.4.2016 z procesných dôvodov), v dôsledku čoho sa konanie neúmerne predlžuje.

K predĺženiu konania však prispievajú aj obaja účastníci konania, ktorí opakovane podávajú návrhy na nariadenie alebo zrušenie neodkladných opatrení, o ktorých musí súd v zákonnej lehote rozhodnúť a v dôsledku podaných odvolaní bol spis predkladaný aj na rozhodnutie odvolaciemu súdu. Vzťahy medzi rodičmi maloletej sú tak vážne rozvrátené, že sa nedokážu dohodnúť na úprave práv a povinností k maloletej, preto súd opakovane nariadil znalecké dokazovanie. Účastníci konania zapríčinili aj prietahy pri vypracovávaní znaleckého posudku, keď sa na predvolanie znalca nedostavili na znalecké šetrenie a tiež nariadené pojednávania boli preročované na žiadosť účastníkov alebo ich zástupcov.

Súhlasím, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.“

7. Ústavný súd 26. septembra 2019 zaslal vyjadrenie okresného súdu právnomu zástupcovi sťažovateľa, ktorý ústavnému súdu doručil svoje vyjadrenie 5. novembra 2019, v ktorom oznámil, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, a k argumentom okresného súdu uviedol:

„Sťažovateľ zotrváva na obsahu sťažnosti zo dňa 12.12.2018 a na dôvodoch jej podania v celom rozsahu, ktoré predstavujú porušenie jeho základných práv a slobôd podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ľudských práv a základných slobôd podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky.

K obsahu vyjadrenia Okresného súdu Košice I zo dňa 11.09.2019 v zásade nemá výhrady, nakoľko Okresný súd chronologicky popísal priebeh konania. K stanovisku konajúceho súdu zo dňa 11.09.2019 spočívajúcim v konštatovaní, že k predĺženiu konania prispievajú aj účastníci konania si sťažovateľ dovoľuje uviesť, že nakoľko dochádza k neoprávneným zásahom do jeho rodičovských práv, v súlade s platnou legislatívou využíva dostupné prostriedky procesnej obrany a opravné prostriedky proti rozhodnutiam konajúcich orgánov. Tento postup mu je garantovaný Ústavou Slovenskej republiky a platnými zákonmi, v žiadnom prípade nejde zo strany sťažovateľa o účelové konanie s cieľom spôsobiť v konaní prietahy. Sťažovateľ si v tejto súvislosti dovoľuje poukázať

na skutočnosť, že je predovšetkým v jeho záujme, aby prejednávaná vec bola v čo najkratšom čase právoplatne rozhodnutá.“

Sťažovateľ tiež uviedol, že 23. októbra 2019 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, ktorého priebeh je zaznamenaný v zápisnici, ktorú priložil k vyjadreniu. Taktiež sťažovateľ ústavnému súdu doručil uznesenie okresného súdu z 29. októbra 2019 o nariadení neodkladného opatrenia.

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

9. Na zasadnutí pléna ústavného súdu 16. októbra 2019 bol schválený Dodatok č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“), ktorý nadobudol účinnosť 17. októbra 2019. V zmysle tohto rozvrhu práve je Mojmir Mamojka (sudca spravodajca) členom tretieho senátu ústavného súdu. V súlade s čl. X bodom 7 rozvrhu práce vecí, na ktorých prerokovanie boli od 26. apríla 2019 do 16. októbra 2019 príslušné prvý senát ústavného súdu alebo druhý senát ústavného súdu v zložení platnom v období od 26. apríla 2019 do 16. októbra 2019 a v ktorých bolo v tomto období vydané rozhodnutie o prijatí návrhu na ďalšie konanie, prerokujú tieto senáty v pôvodnom zložení (platnom v období od 26. apríla 2019 do 16. októbra 2019). Prvý senát ústavného súdu v rozhodnom období pracoval v zložení Jana Baricová (predsedníčka senátu), Miroslav Duriš a Mojmir Mamojka. Vzhľadom na uvedené rozhodol vo veci ústavnej sťažnosti vedenej pod sp. zn. I. ÚS 202/2019 prvý senát ústavného súdu v zložení tak, ako to je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

10. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

12. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

IV. 1 K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

13. Obsah zapožičaného spisu okresného súdu sp. zn. 21 P 15/2015 potvrdzuje úkony uvedené v podanej ústavnej sťažnosti a vo vyjadrení okresného súdu k ústavnej sťažnosti, ktoré ústavný súd týmto považuje za preukázané.

IV. 2 Vyhodnotenie postupu okresného súdu

14. Z ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyplýva, že namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd preveril v spise okresného súdu vedenom v napadnutom konaní prehľad procesných úkonov, ako vyplývajú z vyjadrenia okresného súdu, a vzhľadom na to, že citovaný prehľad procesných úkonov zodpovedá skutočnosti, od ich opätovného opisu v tomto náleze ústavný súd upustil a v plnom rozsahu na neho odkazuje.

15. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

16. K základným povinnostiam súdu a sudcu patrí preto aj povinnosť zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník, resp. strana konania obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu do 30. júna 2016 vyplývala z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (najmä z § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1) a s účinnosťou od 1. júla 2016 vyplýva z ustanovení Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), najmä z jeho čl. 17 a § 157 ods. 1. Podľa čl. 17 CSP súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb a podľa § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

18. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým tvorí bežnú súčasť agendy všeobecných súdov a v zásade ho nemožno hodnotiť po stránke právnej ako zložitú, čo sa vzťahuje aj na napadnuté konanie. Faktická zložitost' danej veci bola čiastočne spôsobená potrebou vykonania znaleckého dokazovania.

19. Správanie sťažovateľa ako strany konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Pri preskúmaní tohto kritéria ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ prispel k predĺženiu napadnutého konania marením znaleckého dokazovania, keď sa bez ospravedlnenia nedostavil na psychologické vyšetrenie nariadené na 23. október 2018. Okolnosťami majúcimi vplyv na plynulosť postupu konania bolo aj rozhodovanie o troch návrhoch sťažovateľa na vydanie neodkladného opatrenia a jedného návrhu na zrušenie predbežného opatrenia. V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej úkony účastníka konania smerujúce k uplatňovaniu práv v súdnom konaní v súlade s možnosťami danými príslušnými procesnými predpismi môžu síce spôsobiť predĺženie konania, nemožno ich však hodnotiť ako postup vedúci k zbytočným priet'ahom v konaní. Uvedené okolnosti ústavný súd zohľadnil pri určení výšky finančného zadosťučinenia.

20. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd konštatuje, že návrh vo veci úpravy práv a povinností k maloletému dieťaťu bol okresnému súdu doručený 28. januára 2015. Napadnuté konanie tak prebieha na okresnom súde takmer päť rokov (ku dňu podania ústavnej s'ťažnosti takmer štyri roky) a dosiaľ nie je právoplatne skončené. Vo veci bolo dosiaľ vydané jedno meritórne rozhodnutie (rozsudok z 26. apríla 2016) zrušený v odvolacom konaní.

21. Ústavný súd predovšetkým zdôrazňuje, že vzhľadom na citlivosť konaní vo veciach starostlivosti o maloletých, čo sa týka aj predmetnej veci, je potrebné, aby všeobecné súdy pristupovali k zabezpečeniu plynulosti priebehu, efektívnosti a najmä rýchlosti týchto konaní s mimoriadnou zodpovednosťou.

22. Ústavný súd konštatuje, že v posudzovanom období sa v postupe okresného súdu nevyskytli dlhšie obdobia nečinnosti, okresný súd postupoval v napadnutom konaní v zásade plynulo, až na obdobie vykonávania znaleckého dokazovania, keď okresný súd uznesením z 3. júla 2018 nariadil vo veci znalecké dokazovanie znalkyňou z odboru psychológie a určil lehotu 60 dní na vypracovanie znaleckého posudku, jeho predloženie však urgoval až 4. januára 2019 a znalecký posudok bol napokon okresnému súdu doručený 23. septembra 2019.

23. Ústavný súd pripomína svoju stabilizovanú judikatúru, v zmysle ktorej k porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže dôjsť nielen neodôvodnenou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania v primeranom čase (m. m. napr. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

24. Postup okresného súdu väčšmi charakterizovala práve nesústredenosť, resp. neefektívnosť jeho procesných úkonov, čo pripustil vo svojom vyjadrení aj predseda okresného súdu. Neefektívny postup okresného súdu dokazuje najmä fakt, že krajský súd

uznesením sp. zn. 7 CoP 181/2016 zo 16. januára 2017 zrušil rozsudok okresného súdu z 26. apríla 2016 z dôvodu neumožnenia procesným stranám uskutočňovať im patriace procesné práva, čím im bola odňatá možnosť konať pred súdom.

25. Spis okresného súdu sa z dôvodu podávania opravných prostriedkov a vznesenej námietke zaujatosti opakovane nachádzal na krajskom súde (od 11. mája 2015 do 19. mája 2015, od 17. augusta 2016 do 25. januára 2017, od 6. marca 2018 do 22. marca 2018). Trvanie namietaného konania však rozhodovanie odvolacieho súdu, ktoré celkovo trvalo menej ako šesť mesiacov, nijako neovplyvnilo.

26. Na základe uvedených skutočností ústavný súd konštatuje, že faktorom, ktorý mal negatívny dopad na súvislý priebeh posudzovaného konania, bol postup okresného súdu a zbytočné prietahy, ktorých sa dopustil v dôsledku najmä neefektívnej činnosti. Ústavný súd preto dospel k záveru, že vec sťažovateľa vedená pred okresným súdom pod sp. zn. 21 P 15/2015 nebola prerokovaná v primeranej lehote, v dôsledku čoho došlo k porušeniu sťažovateľovho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

27. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

28. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

29. Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo

na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní porušené boli, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa s'ťažovateľ nachádza (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

30. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie [obdobne § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

31. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej s'ťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

32. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

33. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, ktoré uplatňuje aj Európsky súd pre ľudské práva pri rozhodovaní o spravodlivom finančnom zadosťučinení podľa čl. 41 dohovoru, ktoré priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti posudzovaného prípadu.

34. S'ťažovateľ požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 20 000 €, ktoré odôvodňuje právnou neistotou svojou, ako aj svojho maloletého dieťaťa.

35. Vychádzajúc z doterajšej neprimeranej dĺžky napadnutého konania a prihliadajúc najmä na citlivosť danej právnej veci, ako aj zohľadňujúc správanie s'ťažovateľa ústavný súd konštatuje, že v posudzovanej veci existujú dôvody na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Podľa názoru ústavného súdu konkrétnym okolnostiam

posudzovanej veci zodpovedá priznanie finančného zadosťučinenia v sume 2 000 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

36. V súlade s § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde je okresný súd povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti nálezu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

VI.

Trovy konania

37. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

38. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľky vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

39. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti). Vzhľadom na skutočnosť, že vyjadrenie doručené ústavnému súdu 5. novembra 2019 neobsahovalo žiadnu novú argumentáciu, ktorou by sťažovateľ podporil záver o ústavnej neudržateľnosti postupu okresného súdu v napadnutom konaní, ústavný súd náhradu trov konania za tento úkon sťažovateľovi nepriznal.

40. Podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky bola v 1. polroku roka 2017 (§ 1 ods. 3 vyhlášky) priemerná mesačná mzda v hospodárstve Slovenskej republiky vo výške

921 € (z toho jedna šestina v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 153,50 € a jedna stotina v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 9,21 €). Sťažovateľovi tak patrí ako náhrada trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby v celkovej výške 325,42 €, po zvýšení o DPH vo výške 390,50 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

41. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

42. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. novembra 2019

Jana Baricová
predsedníčka senátu